

оқытудың формалары мен әдістерін жетілдіруде қолданудың дидактикалық шарттарының бірі-оқу материалының мазмұнын оның құрамына этникалық мәдениеттің элементтерін қосу арқылы байыту деп санайды. Тиімді этнодидактикалық құралдар-бұл ойындар, халықтық сөздер, мақал-мәтелдер, жұмбақтар, ертегілер, есептегіштер, тілдік бұрылыстар және т.б. осы немесе басқа құралды таңдау, ең алдымен, оның негізгі функцияларымен анықталады. Мектепте мұғалім өз халқының дәстүрлерін, әдет-ғұрыптарын, олардың адамгершілік, құқықтық, тұрмыстық, отбасылық құндылықтарын білуі керек, бұл оқушылардың педагогикалық мәдениетін қалыптастыруға әсер етеді деген қорытындыға келді. Мәдениеттерді жақындастыру, бір елде өмір сүретін және адамзаттың игілігі мен байлығы болып табылатын мәдениеттердің бірегейлігін сақтау жолдары мәселелері қаралды. Мектептің оқу-тәрбие жұмысында этнодидактиканың рөлі көрсетілген.

Тірек сөздер: этнодидактикалық құралдар, этномәдени құзыреттілік, этнос, ойындар, халық мақалдары, жұмбақтар, ертегілер, этнопедагогика.

ӘОЖ: 378.147
МҒТАР: 14.35

<https://vestnik.oqmpu.kz/kk>

БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН ДАМУҒА ДАЯРЛАУ

МҰСАБЕКОВА Г.Т. - педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті, Шымкент, Қазақстан,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3727-7682> e-mail: gulnar.hanum22@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада пәнаралық талдау жүргізілген, ғалымдардың зерттелетін мәселенің негізгі категорияларына берген анықтамалары талданған, автор "болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау" ұғымын өзінше түсіндірген, оның мәні мен компоненттерінің құрамын ашқан.

Зерттеу тақырыбы бойынша әдебиеттерді, жоғары оқу орындары педагогтарының тәжірибесін және жалпы орта білім беретін мектептер мұғалімдерінің жұмысын талдау нәтижесінде болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау моделі құрылған.

Теориялық материалды зерттей отырып, автор "әлеует", "шығармашылық әлеует" және "шығармашылық әлеуетті дамыту" сияқты ұғымдарды қарастырған. Мақалада әлеует ұғымын көптеген зерттеушілер қарастырғаны және оған анықтама бергені көрсетілген. Олар әлеуетті белгілі бір жағдайларда көріну үшін жеткілікті күшке ие жасасын мүмкіндік деп санайды. Автор ғалымдардың әлеует ұғымына оқушының ресурстары мен резервтері ғана емес, сонымен бірге әлеуеттену, мектепте де, жоғары оқу орнында да білім алу процесінде дамытын жаңа қасиеттері де кіреді деген пікірлерімен келіседі.

Мақалада болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау әдістемесі жасалған.

Сондай-ақ, педагогикалық эксперименттің деректері ұсынылған, эксперименттік жұмыстың негізгі кезеңдерінің мәні мен мазмұны ашылған, нәтижелерді сапалы және сандық өңдеу жүзеге асырылған.

Тірек сөздер: даярлау, болашақ мұғалім, дамыту, шығармашылық әлеует, оқушылар.

Кіріспе. Қазір қоғамда өзінде де, өскелең ұрпақта да шығармашылық әлеуетті дамыта алатын жастарға деген қажеттілік артып келеді. Бұл қажеттілік білім берудің мақсатты бағыттарының өзгеруіне және оның мақсаты ретінде шығармашылық тұлғаны қалыптастыруға әкеледі. Бұл басымдықтар Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңында және "Білімді ұлт" сапалы білім беру" ұлттық жобасында көрсетілген. Оларда баяндалған мемлекеттік білім беру саясаты жоғары мектепте педагогикалық мамандықтар студенттерін кәсіптік даярлауды ұйымдастыруға, мазмұны мен әдістемесіне, оның тиімділігін арттыруға қойылатын сапалы жаңа талаптарды айқындайды.

Жоғары мектептің қазіргі заманғы және маңызды міндеттерді шешудегі бағдарлары болашақ мұғалімдерді даярлаудың өзекті мәселелерінің қатарында олардың субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыру проблемасын және оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға оқытуды алға тартады.

Болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау - бұл екі бағытты процесс, оның барысында бір жағынан студенттер өздерінің шығармашылық резервтерін жаңартуды және ерте қалыптасқан жеке тәжірибені жаңартуға ішкі тенденцияның көрінісін

«ОҚМПУ ХАБАРШЫСЫ - ВЕСТНИК ЮКГПУ», № 3 (33), 2022 ж.
анықтайтын динамикалық интегративті қасиет ретінде ұсынылған субъективті-шығармашылық әлеуетті жүзеге асырады.

Екінші жағынан, оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға тұрақты мотивтер қалыптасады, оның мәні мен дамуы туралы пәнаралық білім жүйеленеді, тиісті педагогикалық қызметті жүзеге асыру қабілеті дамиды, рефлексия негізінде оны ұйымдастыруға өзіндік ерекшелік енгізу тәжірибесі қалыптасады, бұл жиынтықта болашақ мұғалімдердің осы саладағы құзыреттіліктің ең жоғары деңгейіне жетуін қамтамасыз етеді.

Зерттеу мақсаты: тиісті модельді әзірлеу және енгізу арқылы болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау процесінің тиімділігін арттыру.

Зерттеу болжамы: егер студенттерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға оқытуға мүмкіндік беретін дайындық моделі ғылыми негізделген, эксперименталды түрде тексерілген және енгізілген болса, болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау тиімді болады,

Зерттеу әдістері. Зерттелетін міндеттерді шешу және болжамды тексеру үшін зерттеудің мақсаттары, пәні мен міндеттеріне сәйкес келетін әдістер кешені қолданылды: зерттеу мәселесі бойынша философиялық, психологиялық-педагогикалық және әдістемелік әдебиеттерді теориялық-әдіснамалық талдау; болашақ мұғалімдерді әртүрлі типтегі оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға дайындау тәжірибесін, болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға оқыту практикасын талдау; зерттеу тақырыбына сәйкес нормативтік-құқықтық құжаттарды талдау (Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңы[1], "Білімді ұлт" сапалы білім беру" ұлттық жобасы [2] және т. б.); бақылау, әңгімелесу, сауалнама жүргізу, модельдеу, педагогикалық эксперимент; математикалық әдістерді қолдана отырып, эксперименттік жұмыстың нәтижелерін сапалық және сандық талдау

Талдау мен нәтижелер. Болашақ педагогтарды даярлау мәселелері зерттеуші-ғалымдардың, әдіскерлердің (Б.Т. Кенжебеков[3], Г. Ж. Менлібекова [4], Ұ.Әбдіғапарова[5], В.И. Загвязинский [6], К.М. Кергаева [7], Туна Салих[8] және т. б.) үнемі назарында болып келді.

Мұғалім қызметіндегі шығармашылық, инновация мәселелеріне [10], Ә.Ә.Жолдасбеков[9], Б.А. Оспанова[10], К.Ж. Әжібеков,[11] Г.Т. Мұсабекова [12], [13] және т. б. ғалымдар еңбектерін арнады.

Мұғалімдердің жас буынын оқыту және тәрбиелеу саласындағы көптеген танымал мамандар (Е.Е. Адакин[14], В.Г. Рындак [15] және т. б.) олардың жоғары оқу орындарының кәсіби даярлығы кезеңінде қалыптасатын оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту дағдыларын қалыптастыруға баса назар аударды.

Заманауи педагогикалық зерттеулерді талдау мұғалімдердің жаңа буынын даярлау проблемасына тұрақты қызығушылықты көрсетеді. Авторлар қоғамның серпінді экономикалық, әлеуметтік және мәдени трансформациялары жағдайында заманауи мектепті жаңғыртудың перспективалы бағыттарының бірі ретінде мектепке шығармашылық әлеуетті дамыту идеясын енгізуді бірауыздан мойындайды. Сонымен қатар, педагогикалық теория мен практикада бүгінгі күні қарастырылып отырған дайындықтың маңызды және мазмұнды сипаттамалары жеткілікті негізделмеген, тиісті модель жасалмаған, оны жүзеге асыру студенттерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға дайындаудың тиімділігін арттыруды қамтамасыз етеді.

Зерттеу ХҚТУ филология факультетінің базасында жүргізілді. Бірінші кезеңде ғылымда проблеманың даму жағдайы зерттелді, болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға дайындау тәжірибесі зерттелді, зерттеудің негізгі теориялық тұжырымдамалары талданды, олардың ерекшеліктері мен өзара байланысы анықталды, зерттеудің әдіснамалық және тұжырымдамалық аппараты тұжырымдалды. Студенттерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға дайындау моделі, педагогикалық эксперименттің анықтаушы және қалыптастырушы кезеңдерінің мазмұны мен әдістемесі жасалды.

Екінші кезеңде зерттеудің диагностикалық құралдары жасалды, студенттердің шығармашылық әлеуетін дамытудағы құзыреттілігінің бастапқы деңгейін анықтауға бағытталған эксперимент жүргізілді, авторлық модельді жүзеге асырудың педагогикалық шарттары анықталды.

Үшінші кезеңде модельдің тиімділігін тексеруге бағытталған қалыптастырушы эксперимент жүргізілді, эксперименттік жұмысқа қатысатын оқытушылардың қызметі үйлестірілді, зерттеу нәтижелері сыналды және олар тәжірибеге енгізілді, қорытындылар жасалды.

Қазіргі психологиялық-педагогикалық әдебиеттерде "әлеует" ұғымы адам білімінің әртүрлі салаларындағы ресурстар мен мүмкіндіктерді көрсететін әртүрлі комбинациялар түрінде

қолданылады. Ғалымдар Е.Е. Адакин [14, 6-б.], В.Г. Рындак [15,19-бет] және т. б. тұлғаның шығармашылық әлеуетін оның жиынтығы ретінде зерттейді. Біз іс-әрекет тұғырына сүйене отырып, қарастырылып отырған әлеуеттің құрылымында жеке тұлғаның шығармашылық қызметті жүзеге асыру және жаңа жағдайларға сәйкес іс-қимыл әдістерін оңтайлы өзгерту мүмкіндігін сипаттайтын іс-әрекет компонентін бөліп алған жөн деп санаймыз, - дейді В.Г. Рындак[15, 12-бет]).

Жоғарыда айтылғандар тұлғаның шығармашылық әлеуетін динамикалық интегративті қасиет ретінде анықтауға мүмкіндік берді (жиынтықта: жеке қабілеттер, білім, іскерліктер, сенімдер, көзқарастар), субъективті жаңа сипатқа ие болатын және бұрыннан бар жеке және әлеуметтік тәжірибені жаңарту мен жетілдірудің ішкі тенденциясының пайда болуына ықпал ететін кез-келген қызметті шығармашылық орындауда өзінің резервтерін жаңартады.

Оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту оқу іс – әрекеті субъектісінің жалпы және арнайы қабілеттерімен, сондай-ақ тиісті дидактикалық қолдау арқылы оқу процесінің сыртқы ұйымдастырылуымен анықталған оның құрамдас бөліктерінің қайтымсыз, табиғи, бағытталған өзгеру процесі ретінде анықталады, нәтижесінде оқушылар жаңа сапалы жағдайға қол жеткізеді – бұл шығармашылық әлеуетті дамытудың болжамды деңгейлері.

Шығармашылық әлеуеттің мәні және оны оқушыларда дамыту, студенттерді оны дамытуға дайындау, осы саладағы практикалық әзірлемелерді талдау, сондай-ақ педагогикалық процесті модельдеу туралы жинақталған ғылыми білімдер туралы теориялық ережелер негізінде біз болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау моделін негіздедік (1-сурет).

Бірінші блокта мақсат А.М. Новиковтың кәсіби дайындық мақсаттарының иерархиясы және В. С. Лазарев құрастырған мақсат моделі негізінде оның өзектілігі, шынайылығы, бақылануы, уақыттық сенімділігі тұрғысынан анықталады. Міндеттер болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға дайындаудың құрамдас бөліктеріне сәйкес тұжырымдалған және оның әр кезеңінде шешіледі.

Мазмұнды процессуалдық блок дайындықтың міндеттері мен оның екі бағытты сипатын ескере отырып құрылды. Осыған байланысты оқытылатын дайындықтың мазмұны болашақ мұғалімдердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту және студенттердің субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыру жөніндегі педагогикалық қызметіне байланысты оқу материалымен толтырылған.

Біз бұл оқу материалын "Педагогика" курсының мазмұнына (оқу жоспарының инвариантты құрамдас бөлігі шеңберінде) енгіздік, сондай-ақ оны "Тұлғаның шығармашылық әлеуеті және оның дамуы" арнайы курсы, "Мұғалімнің жұмысына дайындық процесінде студенттердің шығармашылық әлеуетін іске асыру" арнайы практикумы (оның вариативті құрамдас бөлігі шеңберінде) есебінен кеңейттік.

Мақсатты блок

Мақсаты: болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау.

Міндеттер. Төмендегілерді қалыптастыру: 1) оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту және субъектілік-шығармашылық әлеуетін іске асыру жөніндегі қызметке тұрақты мотивация; 2) тұлғаның шығармашылық әлеуеті, оның дамуы және жүзеге асырылуы туралы пәнаралық білім; 3) оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту бойынша педагогикалық қызметті жүзеге асыру және субъектілік-шығармашылық әлеуетін іске асыру; 4) оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту, студенттердің субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыру бойынша өзінің педагогикалық қызметін бағалау, түзету және бақылау.

Принциптері: саналылық, белсенділік және креативтілік; даралау; студенттер мен оқушылардың шығармашылық әлеуетінің дамуының өзара тәуелділігі; оқытушылар мен студенттердің бірлескен оқу-танымдық қызметінен соңғылардың кәсібіндегі тәуелсіз қызметке ауысу.

Қызметтері: білім беру, тәрбиелік, дамытушылық; бағдарлаушы, реттеуші, оза оқыту.

Мазмұнды-процессуалды блок

Кәсіптік-педагогикалық даярлау пәндері ("Педагогика", "Тұлғаның шығармашылық әлеуеті және оның дамуы" арнайы курсы, "Мұғалімнің жұмысына дайындық процесінде студенттердің шығармашылық әлеуетін іске асыру" практикумы) бағдарламаларының **мазмұны** .

Әдістемелік қамтамасыз етуді пайдалану негізінде *кезең-кезеңмен даярлау* (ынталандырушы, танымдық, операциялық және инновациялық кезеңдер).

<p>Формалары: педагогикалық практика; жеке консультация, өздік жұмыс, конференция; шығармашылық жоба, сайыс.</p>	<p>Әдістері: түсіндірме-иллюстрациялық, репродуктивті, проблемалық баяндау әдісі, іздестіру, зерттеу, кейс-әдіс; зияткерлік карталар; тоғыз экран; үлгіні тану. Оқыту технологиялары: RP, медиа білім беру, жобалық.</p>	<p>Құралдары: оқулықтар мен оқу құралдары; көрнекі құралдар, практикалық іс-әрекеттерді орындауға арналған құралдар; техникалық; медиақұралдар.</p>
---	--	--

Нәтижелі-бағалау блогы			
Оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы студенттердің құзыреттілік критерийлері			
Мотивациялық	Танымдық	Тиімді	Рефлексивті
Оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы студенттердің құзыреттілік деңгейлері			
Бағдарлаушылық	Ақпараттық	Іс-әрекеттік	Шығармашылық
<p>Даярлау нәтижесі: оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуда әр студент үшін мүмкін болатын құзыреттілік деңгейіне қол жеткізу.</p>			

Сурет 1 - Болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау моделі

Студенттерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға тиімді даярлаудың педагогикалық шарттарының кешені
<p>Шарттар-алғышарттар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оқытушылардың студенттерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға және педагогикалық қолдау негізінде олардың субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыруға оқытуға дайындығы; - шығармашылық тәсіл негізінде оқу материалдарын дайындау және құрылымдау; - студенттерде субъективті-шығармашылық әлеуетті іске асыру бойынша белгілі бір жетістіктердің болуы.

Осы блокта әдістемелік қолдауды кезең-кезеңімен қолдану олардың В.А. Слостенин әзірлеген эвристикалық іздеудің жалпы ережелеріне сәйкес педагогикалық жағдайларды шешуін және қос бағытты шығармашылық тапсырмаларды орындауын қамтиды.

Біріншісі болашақ мұғалімдердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту бойынша педагогикалық қызметті жүзеге асыру іскерліктерін қалыптастырумен, ал екіншісі студенттердің субъективті – шығармашылық әлеуетін жүзеге асыру қабілеттерін қалыптастырумен байланысты. Бұл тапсырмалар студенттердің өздерінің шығармашылық өнімдерін құруға бағытталған, олардың білім беру саласындағы әлеуетті тізімін А.В. Морозов, Д. В. Чернилевский және т. б. жасаған.

Модельдің нәтижелі-бағалау блогы оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы студенттердің критерийлерін, көрсеткіштерін және құзыреттілік деңгейлерін қамтиды.

Оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы студенттердің құзыреттілігінің құрамдас бөлігі негізінде әзірленген критерийлер (мотивациялық, танымдық, тиімді, рефлексивті) және көрсеткіштер оның деңгейлерінің сапалық сипаттамасын анықтады.

Деңгейлер сипаттамасы былай болды.

Бағдарлау деңгейі студенттердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту және субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыру жөніндегі іс-әрекетке әлсіз уәждемесімен сипатталады; осы процестердің мәні туралы білімдері үстірт; осы бағыттар бойынша педагогикалық қызметті жүзеге асыру қабілеті жеткіліксіз қалыптасқан; рефлексия мен шығармашылығы сирек көрінеді.

Ақпараттық деңгей студенттердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту және субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыру жөніндегі іс-әрекетке оң уәждемесінің болуын көрсетеді; осы процестердің барысы мен нәтижелері туралы білімдері жеткілікті, терең; осы бағыттар

бойынша тек жекелеген педагогикалық әрекеттерді орындай алады; рефлексия қарабайыр сипатқа ие, шығармашылық эпизодтық түрде көрінеді.

Іс-әрекеттік деңгей оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту және субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыру жөніндегі қызметке тұрақты мотивациямен сипатталады; осы процестердің мәні туралы білім жүйесі қалыптасқан; осы бағытта педагогикалық қызметті ұйымдастыра алады; рефлексия мен шығармашылық тұрақты сипатқа ие.

Шығармашылық деңгей оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту және субъективті - шығармашылық әлеуетін іске асыру жөніндегі іс-әрекетке тұрақты мотивацияны болжайды; осы процестердің мәні туралы білім жүйесі дербес кеңейтіліп, толықтырылады; олар педагогикалық іс-әрекетті құра алады және оны ұйымдастыруға жаңалық элементтерін енгізе алады; рефлексия мен шығармашылық абырой жүйелі сипатта болады.

Берілген критерийлерге сәйкес құзыреттіліктің әрбір компонентін бағалау үшін әдістемелер таңдалды: мотивациялық-әдістемелер (А.А. Реан, Н.Ц. Бадмаева, Э.Р. Ахмеджанова); танымдық – білім алу қабілеттерін анықтау бойынша Е.В. Жданованың сауалнамасы, болашақ мұғалімдердің іске асырылған және іске асырылмаған субъективті-шығармашылық әлеуетінің картасы; тиімді-педагогикалық жағдайларды бағалау әдістері (М.М. Шалашова, В.Д. Шадрикова), "Болашақ мұғалімнің педагогикалық қызметіндегі шығармашылық әлеуетті дамыту жағдайларының іске асырылуын бақылау" авторлық әдістемесі; рефлексивті - әдіс Т.А. Молодиченконікі, тест Н.Ф. Вишнякованікі. Жалпы құзыреттілікті бағалау "Болашақ мұғалімдердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы құзыреттілігі" авторлық сауалнама негізінде жүргізілді.

Педагогикалық жағдайлар блогы студенттердің шығармашылық әлеуетін дамытуға тиімді дайындалуына ықпал ететін студенттер жұмысының нақты жағдайларымен ұсынылған. И.Г. Аргишева, О.В. Галкина, А.М. Шур және басқалардың зерттеулерін талдау педагогикалық шарттар кешенін бөліп көрсетуге мүмкіндік берді, оның ішінде: *шарт-алғышарт*, *шарт-жағдай*, *шарт-талап* бар.

Зерттеу нәтижелері. Эксперименттік жұмыс деректерін егжей-тегжейлі сипаттау, талдау және өңдеу үшін эксперименттік топтың 26 студенті және сандық және сапалық жағынан бірдей бақылау тобының 27 студенті таңдалды.

Белгіленген кезеңде студенттердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға дайындық жағдайы зерттелді. В.Г. Рындак әдістемесі бойынша дайындықтың бірінші бағытына сәйкес болашақ мұғалімдердің шығармашылық әлеуетін дамыту деңгейін анықтау бойынша тестілеу өткізілді, оның нәтижелерін талдау олардың 68% - ы рұқсат етілген деңгейде екенін көрсетті. Студенттермен әңгімелесу субъективті-шығармашылық әлеуетті жүзеге асырудағы қиындықтар туралы біздің болжамдарымызды растады.

Кәсіптік даярлықтың екінші бағыты шеңберінде студенттердің сауалнамасының нәтижелері пән мұғалімі және мұғалім-тәрбиеші ретінде практика кезеңінде олардың педагогикалық қызметті жүзеге асырудағы қиындықтарын нақтылауға ықпал етті. Олардың талдауы көрсеткендей, студенттердің көпшілігі (96 %) мектеп оқушыларының шығармашылық әлеуетін дамыту бойынша барлық іс-әрекеттерде елеулі проблемаларды және тиісті әдістер мен жұмыс түрлерін жетік меңгермегендігін атап өтті.

И.Г. Норенконың "Педагогикалық ұжымның инновациялық әлеуетінің деңгейін бағалау" әдістемесі бойынша оқытушылар арасында жүргізілген сауалнама нәтижелері профессор-оқытушылар құрамының (52 %) болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау кезінде инновациялық сипаттағы іс-шара өткізуге ниетінің бар екендігін көрсетті. Мұның бәрі студенттерді педагогикалық қолдау мәселелерін талқылай отырып, дөңгелек үстел өткізуді және шығармашылық тәсіл негізінде оқу материалдарын құрылымдауды талап етті, бұл жағдай жасауға мүмкіндік берді.

Бұл кезеңде "Болашақ мұғалімдердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы құзыреттілігі" тестінің негізінде болашақ мұғалімдердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы құзыреттілігінің бастапқы деңгейі анықталды. Оның нәтижелерін өңдеу эксперименттік топта орташа көрсеткіштің мәні 39 баллды, бақылау тобында – 41 балды құрағанын көрсетті, бұл бөлінген құзыреттіліктің бірінші – бағдарлау деңгейіне сәйкес келді. Эксперименттің осы кезеңінде студенттердің таңдалған үлгілері арасындағы айырмашылықтың дұрыстығы Пирсонның көпфункционалды келісім критерийінің көмегімен анықталды. Талдау нәтижелері зерттелетін құзыреттілік деңгейлеріне сәйкес студенттерді бөлу бойынша бақылау және эксперименттік топтарда үлкен айырмашылықтар табылмағанын көрсетті.

Эксперименттің қалыптастырушы кезеңінде болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін негізделген кезеңдерге сәйкес дамытуға дайындаудың авторлық моделі жүзеге асырылды.

Ынталандыру кезеңі студенттерді оқытудың бірінші курсына сәйкес келді және олардың мақсаты оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға дайындық проблемасымен таныстыру, олардың педагогикалық іс-әрекеттің шығармашылық табиғатының мәнін, оқушылардың тиісті әлеуетін дамыту қажеттілігін түсіну және педагогикалық қызметтің жағдайларын талдау негізінде студенттерде оны жүзеге асыру болды. Бұл ретте қарастырылып отырған процестің неғұрлым тиімді жүруіне ықпал ететін жеке консультациялар, конференциялар, дидактикалық ойындар пайдаланылды. Дәл осы кезеңде студенттердің шығармашылық ретінде педагогикалық іс-әрекеттің мәні мен үлгісін құруы басталды.

"Білім беру субъектілерінің шеберлігі мен шығармашылығы" ғылыми-әдістемелік конференциясын өткізу оқытушылардың оқу материалдарын қайта қарауына және оларды құрылымдауға, студенттердің портфолио құрастыру арқылы субъективті-шығармашылық әлеуетті іске асыру бойынша белгілі бір жетістіктерін анықтауға ықпал етті. Бұл жұмыс қарастырылып отырған дайындықтың шарты-алғышарты сияқты педагогикалық жағдаят жасауға бағытталған. А.А. Реан техникасын қолдану студенттердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға деген ынтасын диагностикалауға мүмкіндік берді, өйткені біз зерттейтін құзыреттіліктің құрамдас бөліктерінің бірі мотивациялық болып табылады. Сауалнама нәтижелері эксперименттік және бақылау топтарындағы мотивацияның басым түрі сыртқы оң мотивация (ЭТ – 34,6%, БТ – 37,1 %); екінші орында – ішкі мотивациясы бар Студенттер (ЭТ – 30,8%, БТ – 33,3 %); үшінші орында – сыртқы теріс мотивациясы бар Студенттер (ЭТ – 23,1 %, БТ-11,1 %).

Э.Р. Ахмеджанованың әдістемесі бойынша субъективті-шығармашылық әлеуетті іске асыруға олардың көзқарасын анықтау бойынша бақылау және эксперименттік топтардың студенттерінің сауалнамасының жауаптарын талдау олардың тұрақсыз болса да, осы процеске оң көзқарасын көрсетті.

Танымдық кезең студенттерді оқытудың екінші курсына даярлау кезеңін қамтыды және олардың оқушылардың шығармашылық әлеуетінің мәні, оны дамыту және оның субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыру жолдары туралы білім алуын көздеді.

Осы кезеңде студенттерді сабақтарда қызықтыратын сұрақтар мен тақырыптарды анықтау арқылы оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту бойынша іс-әрекетке ынталандыру бойынша жұмыс жалғасты. Студенттердің көпшілігі (62%) ұсынылған мәселелер мен тақырыптарға қызығушылық танытты. Осы фактіні басшылыққа ала отырып, сондай-ақ қарастырылып отырған дайындық процесінің ерекшеліктерін ескере отырып, біз арнайы курсты әзірлеп, студенттерді даярлауға енгіздік. Баяндама, эссе жазуды, содан кейін топта сөйлеуді қамтитын тапсырмалар студенттерге мәдениеттер диалогы технологиясына негізделген ауызша қарым-қатынас дағдыларын үйретуге ықпал етті. Студенттерді шығармашылықпен жұмыс істеуге үйретуде психикалық (интеллектуалды) карталар, "тоғыз экран", "үлгіні тану" сияқты әдістер қолданылды.

Сабақтарда шығармашылықты ынталандыратын жағдаяттар жасау, студенттерді жаңа, тривиальды емес шешімдерді қажет ететін жағдайларға қосу келесі педагогикалық шартты –шарт-жағдайды жасауға мүмкіндік берді.

Қарастырылып отырған құзыреттіліктің когнитивті компонентінің қалыптасуы тестілерді, сондай-ақ біз бейімдеген Е.В. Жданованың сауалнамасын қолдану арқылы бағаланды. Бақылау және эксперименттік топтардың студенттеріне сауалнама жүргізу нәтижелері оларды келесі деңгейлерге бөлуге мүмкіндік берді: жоғары (ЭТ – 3,8 %, БТ – 7,4 %); орташа (ЭТ – 23,1 %, БТ – 25,9 %); төмен (ЭТ – 73,1 %, БТ – 66,7 %).

Іс-әрекеттік кезең студенттерді кәсіптік даярлаудың үшінші курстарымен сәйкес келді және студенттерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту және субъективті-шығармашылық әлеуетті іске асыру бойынша педагогикалық іс-әрекет тәсілдеріне оқытуға, әртүрлі типтегі білім беру мекемелерінде педагогикалық практикадан ұйымдасқан түрде өту жағдайында практикалық педагогикалық қызметтің нақты тәжірибесін алуға бағытталған.

Эксперименттік топқа қолданбалы сипаттағы арнайы практикум енгізілді, оның барысында студенттердің өзіндік жұмысына ерекше назар аударылды. Мәселен, "Педагогикалық жағдаят оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту бойынша студенттердің педагогикалық тәжірибесін байыту құралы ретінде" тақырыбындағы тапсырмалардың бірі біз әзірлеген әдістемеге сәйкес орындалды. Ол студенттер жинаған ұпайлар бойынша кейбіреулерінде педагогикалық қызметте субъективті-шығармашылық әлеуетті дамыту жағдайлары жиі байқалатынын (ЭТ – 52%, БТ – 39%),

«ОҚМПУ ХАБАРШЫСЫ - ВЕСТНИК ЮКГПУ», № 3 (33), 2022 ж.
 ал басқа студенттерде (ЭТ – 25%, БТ – 36%) байқалмайтынын айтуға мүмкіндік берді. Бұл ЭТ студенттерінің 52% – ы (39% - БТ) оқу іс-әрекетінде оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту жағдайларын жобалауға және іске асыруға қабілетті екенін білдіреді. Белгіленген тақырыптың тапсырмаларын орындау кейс әдісін қолдануды көздеді.

Студенттерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға дайындау процесінде олардың кәсіби-шығармашылық жобаларын әзірлеуге және орындауға ерекше назар аударылды. Оларды іске асырудың міндетті шарты олардың идеяларын кәсіби-педагогикалық қызметте практикалық қолдануға шығу болды. Мұндай жұмысты студенттер нақты жұмыс істейтін білім беру мекемелерінде өздерінің болашақ педагогикалық қызметін зерттеуге және жобалауға мүмкіндік беретін педагогикалық практика кезеңінде жүзеге асырды. Қорытынды конференцияда педагогикалық практика қорытындысы бойынша студенттердің медиа-білім беру технологияларын пайдалана отырып, кәсіби-шығармашылық жобалардың тұсаукесері өтті, бұл студенттердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту қабілетін бағалауға мүмкіндік берді.

Шығармашылық кезең студенттерді оқытудың төртінші жылымен байланысты болды, оның рефлексивті - шығармашылық компонентін қалыптастыруда студенттердің зерттелетін құзыреттілігінің барлық компоненттерін одан әрі дамытумен сипатталды.

Осы кезеңдегі шығармашылық тапсырмалар рефлексия негізінде орындалды және студенттердің диагностикалық әдістер мен оқушының жеке басын, мектеп өмірін, оған дайындығын зерттеу үшін нақты әдістерді іздеуді және қолдануды көздеді. Студенттердің оқшауланған объектілерді рефлексивті қайта қарау процесі И.С. Сергеев анықтаған кезеңдердің логикасында құрылды: мағынаны өзектендіру; жағдайды түсіну және табылған жауаптарды ойша сынау; табылған жауаптардың мүмкіндіктерін сарқу және бұрынғы мағынаны жоққа шығару; жаңа (өзіндік) мағынаны енгізу және оны жүзеге асыру. Мұндай жұмыс студенттердің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту бойынша педагогикалық қызметті бағалау, түзету және бақылау тәжірибесін игеруіне ықпал етті.

Сауалнамалар, карталар, тесттер, анкеталар ретінде зерттелетін құзыреттілікті диагностикалау әдістерімен қамтамасыз ету соңғы педагогикалық шартты – шарт-талапты жүзеге асыруға мүмкіндік берді.

Осы кезеңде эксперименттік және бақылау топтарында қорытынды диагностика жүргізіліп, келесі нәтижелер алынды (1-кесте):

Кесте 1 - Студенттерді эксперименттің анықтаушы және қалыптастырушы кезеңдерінде оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы құзыреттілік деңгейлері бойынша бөлу.

Эксперимент кезеңдері	оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы студенттердің құзыреттілік деңгейлері							
	Бағдарлы		Ақпараттық		Іс-әрекеттік		Шығармашылық	
	ЭТ	БТ	ЭТ	БТ	ЭТ	БТ	ЭТ	БТ
Анықтау кезеңі	3 %	74,1 %	19,2 %	22,2 %	8 %	3,7 %	0 %	0 %
Қалыптастырушы кезең	0 %	3,7 %	3,8 %	14,8 %	38,5 %	70,4 %	57,7 %	11,1 %

Эксперименттің анықтаушы және қалыптастырушы кезеңдеріндегі нәтижелерді салыстырмалы талдау келесі тұжырымдар жасауға мүмкіндік береді: құзыреттілігі шығармашылық деңгейге жеткен бақылау тобы студенттерінің саны 11,1 % құрады, бұл олардың оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға дайындығын көрсетеді; эксперименттік топта шығармашылық деңгейге жеткен студенттердің саны 57,7 % құрады, бұл студенттердің шығармашылық әлеуетін дамытудағы құзыреттілігін олардың дайындық кезеңінде біз жасаған модельді қолдану арқылы едәуір арттыруға болатындығын көрсетеді.

Эксперименттік жұмыстың нәтижелері зерттеу болжамын, болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау моделінің ғылыми негізділігін растады, бұл мақсатқа қол жеткізуді және зерттеуде қойылған міндеттерді шешуді көрсетеді.

Зерттеу нәтижелері зерттелетін дайындықтың нәтижесі ретінде оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуда студенттердің құзыреттілігін диагностикалау үшін әзірленген диагностикалық құралдарды қолдану орынды екенін көрсетеді. Белгіленген негізгі критерийлер (мотивациялық, танымдық, тиімді, рефлексивті) және көрсеткіштер диагностикаланатын құзыреттілік деңгейлерін (бағдарлау, ақпараттық, іс-әрекеттік, шығармашылық) анықтауға мүмкіндік береді. Бақылау тобының студенттерімен салыстырғанда эксперименттік топтың студенттеріндегі олардың оң динамикасы әзірленген және енгізілген модельдің тиімділігін қамтамасыз етеді.

Қорытынды. Егер:

- болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау студенттерге өздерінің субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыруға, сондай-ақ оқушыларда тиісті әлеуетті дамыту бойынша педагогикалық қызметті жүзеге асыру дағдыларын игеруге мүмкіндік беретін екі бағытты процесс ретінде қарастырылса;

- студенттерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға үйретуге және субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыруда өздерінің сындарлы және креативті іскерліктерін өзіктендіруге мүмкіндік беретін даярлау моделі ғылыми негізделген, эксперименталды түрде тексерілген және енгізілген болса;

- оның тиімділігін бағалау әр студенттің оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы құзыреттіліктің ең жоғары деңгейіне жетуінде көрсетілген осы процестің барысы мен нәтижесін диагностикалау және талдау негізінде жүргізілетін болса, онда болашақ мұғалімдерді оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға даярлау процесінің тиімділігі артады,

Бұл зерттеу толығымен күрделі көпфакторлы мәселені шешпейді. Бұл мәселені ары қарай зерттеу қажет. Болашақ зерттеулердің көптеген бағыттарының ішінде төмендегі мәселелер басымдыққа ие деп ойлаймыз: болашақ мұғалімдерді үнемі өзгеріп отыратын әлеуметтік-экономикалық және саяси жағдайларды ескере отырып, оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға дайындаудың теориясы мен практикасын одан әрі дамыту; әртүрлі мамандықтағы студенттердің субъективті-шығармашылық әлеуетін іске асыру процесін бағалау және жобалау үшін құралдарды нақтылау; шығармашылық формалар мен әдістерді енгізу арқылы оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту бойынша заманауи технологияларды әзірлеу.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Закон РК «Об образовании». – Алматы, 2007
2. Национальный проект « Качественное образование «образованная нация». -Астана.- 2021 год. -12 октября. - Постановление Правительства РК № 726
3. Кенжебеков Б.Т. Жоғары оқу орны жүйесінде болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру: пед. ғыл. докт. ... дисс. – Қарағанды, 2005. – 267б.
4. Менлибекова Г.Ж. Система подготовки будущих учителей к социальной педагогической работе: автореф. ... докт. пед. наук. – Караганда, 2005. – 45с.
5. Ulzharkyn Abdigapbarova, Elvira Yeshenkulova , Akbota Seitova, Znanyl Madalieva, Turgyn Baidaletova. The Organization Of Dual Teaching Within The System// Opción, Año 35, No. 88 (2019): 1009-1036 ISSN 1012-1587 / ISSN: 2477-9385
6. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. – М.: Педагогика, 1987. – 159с.
7. Кертасева К.М. Болашақ мұғалімнің деонтологиялық даярлығын қалыптастыру: пед. ғыл. докт. ... дисс. – Алматы, 2003. – 295б.
8. Salih Tuna, Aktolkyn Boranbayeva, Baktiyar Ortayev, Abdinabi Isaev and others. Preparing future teachers to evaluate learning Outcomes// Opción, Año 35, Regular No.90-2 (2019): 385-402 ISSN 1012-1587/ISSN: 2477-9385 Recibido: 01-08-2019 □ Aceptado: 17-10-2019
9. Abdimanap Zholdasbekov, Ayaulym Septemirova, Erzhan Myrzabekov, Yenilkhan Kozybaev, Karlygash Zholdasbekova, Gulnar Mussabekova. Pedagogical Conditions Of Formation Of Creativity At Future Teachers// Opción, Año 35, Regular No.90 (2019): 790-814 ISSN 1012-1587/ISSN: 2477-9385
10. Оспанова Б.А. Педагогические основы формирования креативности будущего специалиста в системе университета: дисс. ... докт. пед. наук. – Туркестан, 2006. – 289с.
11. Ажибеков К. Ж. Теоретико-методологические основы подготовки будущих учителей к инновационной деятельности в вузе. – Шымкент.- 2010.- 350с.

«ОҚМПУ ХАБАРШЫСЫ - ВЕСТНИК ЮКГПУ», № 3 (33), 2022 ж.

12. Mussabekova Gulnar, Chakanova Selime, Boranbayeva Aktolkyn, Utebayeva Aliya, Kazybaeva Kenzhegul, Alshynbaev Kulalbek. Structural conceptual model of forming readiness for innovative activity of future teachers in general education school// Opción, Año 33, No. 85 (2018): p. 217-240 . ISSN 10217-2401587/ISSNe: 2477-9385.
13. Gulnar Mussabekova, Batyrkhan Auyezov, Asel Tasova, Zhaudir Sultanbekova, Zhanar Akhmetova, Gulim Kozhakhmetova. Formation of readiness of future teachers to creative activity in school// Opción, Año 34, No. 85-2 (2018): 569-599. ISSN 1012-1587/ISSNe: 2477-9385.
14. Адакин Е. Е. Теория и методика развития творческого потенциала студентов вуза : автореф. дисс. ... докт. пед. наук. - Кемерово: Изд-во «Кузбассвузиздат», 2006. - 48 с.
15. Рындак В. Г. Педагогика креативности : монография / В. Г. Рындак. - М. : ИД «ниверситетская книга», 2012. - 284 с.

References:

1. Zakon RK «Ob obrazovanii». – Almaty, 2007
2. Nacional'nyj proekt « Kachestvennoe obrazovanie «obrazovannaya naciya». -Astana.- 2021 god.-12 oktyabrya. - Postanovlenie Pravitel'stva RK № 726
3. Kenzhebekov B.T. Zhogary oqu orny zhujesinde bolashaq mamandardyn kasibi quziretiligin qalyptastyru: ped. gyl. dokt. ... diss. – Qaragandy, 2005. – 267b.
4. Menlibekova G.Zh. Sistema podgotovki budushchih uchitelej k social'noj pedagogicheskoj rabote: avtoref. ... dokt. ped. nauk. – Karaganda, 2005 . – 45s.
5. Ulzharkyn Abdigapbarova, Elvira Yeshenkulova , Akbota Seitova, Znanyl Madalieva, Turgyn Baidaletova. The Organization Of Dual Teaching Within The System// Opción, Año 35, No. 88 (2019): 1009-1036
ISSN 1012-1587 / ISSNe: 2477-9385
6. Zagvyazinskij V.I. Pedagogicheskoe tvorchestvo uchitelya. – М.: Pedagogika, 1987. – 159s.
7. Kertaeva K.M. Bolashaq mugalimnin deontologiyalyq dayarlygyn qalyptastyru: ped. gyl. dokt. ... diss. – Almaty, 2003. – 295b.
8. Salih Tuna, Aktolkyn Boranbayeva, Baktiyar Ortayev, Abdinabi Isaev and others. Preparing future teachers to evaluate learning Outcomes// Opción, Año 35, Regular No.90-2 (2019): 385-402 ISSN 1012-1587/ISSNe: 2477-9385 Recibido: 01-08-2019 □ Aceptado: 17-10-2019
9. Abdimanap Zholdasbekov, Ayaulym Septemirova, Erzhan Myrzabekov, Yenilkhan Kozybaev, Karlygash Zholdasbekova, Gulnar Mussabekova. Pedagogical Conditions Of Formation Of Creativity At Future Teachers// Opción, Año 35, Regular No.90 (2019): 790-814 ISSN 1012-1587/ISSNe: 2477-9385
10. Ospanova B.A. Pedagogicheskie osnovy formirovaniya kreativnosti budushchego specialista v sisteme universiteta: diss. ... dokt. ped. nauk. – Turkestan, 2006. – 289s.
11. Azhibekov K. Zh. Teoretiko-metodologicheskie osnovy podgotovki budushchih uchitelej k innovacionnoj deyatel'nosti v vuze. – Shymkent.- 2010.- 350s.
12. Mussabekova Gulnar, Chakanova Selime, Boranbayeva Aktolkyn, Utebayeva Aliya, Kazybaeva Kenzhegul, Alshynbaev Kulalbek. Structural conceptual model of forming readiness for innovative activity of future teachers in general education school// Opción, Año 33, No. 85 (2018): p. 217-240 . ISSN 10217-2401587/ISSNe: 2477-9385.
13. Gulnar Mussabekova, Batyrkhan Auyezov, Asel Tasova, Zhaudir Sultanbekova, Zhanar Akhmetova, Gulim Kozhakhmetova. Formation of readiness of future teachers to creative activity in school// Opción, Año 34, No. 85-2 (2018): 569-599. ISSN 1012-1587/ISSNe: 2477-9385.
14. Adakin, E. E. Teoriya i metodika razvitiya tvorcheskogo potenciala studentov vuza : avtoref. diss. ... dokt. ped. nauk. - Кемерово : Изд-во «Кузбассвузиздат», 2006. - 48 с.
15. Рындак В. Г. Педагогика креативности : монография / В. Г. Рындак. - М. : ИД «ниверситетская книга», 2012. - 284 с.

Подготовка будущих учителей к развитию творческого потенциала школьников

МУСАБЕКОВА Г.Т. - доктор педагогических наук, профессор, Южно-Казахстанский государственный педагогический университет, г. Шымкент,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3727-7682> e-mail: :gulnar.hanum22@mail.ru

Аннотация. В статье проводится междисциплинарный анализ, исследуются определения, данные учеными базовым категориям исследуемой проблемы, автор по - своему трактует понятие «подготовка

«ОҚМПУ ХАБАРШЫСЫ - ВЕСТНИК ЮКГПУ», № 3 (33), 2022 ж.
будущих учителей к развитию творческого потенциала учащихся», раскрывает его сущность и состав компонентов.

В результате анализа литературы по теме исследования, опыта педагогов высших учебных заведений и работы учителей средних общеобразовательных школ построена модель подготовки будущих учителей к развитию творческого потенциала школьников.

Изучая теоретический материал, автор рассматривает такие понятия, как «потенциал», «творческий потенциал» и «развитие творческого потенциала». Работа показывает, что потенциал рассматривали и дали ему определения многие исследователи. Они считают потенциал скрытой возможностью, которая обладает достаточной силой для проявления при определенных условиях. Автор соглашается с учеными, что в потенциал входят не только ресурсы и резервы учащегося, но и те новые качества, развивающиеся у него в процессе социализации, обучения как в школе, так и в высшем учебном заведении.

В статье разработана методика подготовки будущих учителей к развитию творческого потенциала школьников.

Также представлены данные педагогического эксперимента, раскрыты сущность и содержание основных этапов экспериментальной работы, осуществлена качественная и количественная обработка результатов.

Ключевые слова: подготовка, будущий учитель, развитие, творческий потенциал, школьники.

Preparation of future teachers for the development of the creative potential of schoolchildren

MUSABEKOVA G. - doctor of Pedagogical Sciences, Professor, South Kazakhstan State Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3727-7682> e-mail: gulnar.hanum22@mail.ru

Abstract. On the basis of interdisciplinary analysis, the article defines the research position regarding the definition of the basic categories of the problem under study and the author's interpretation of the concept of "preparing future teachers for the development of the creative potential of schoolchildren", reveals its essence and component composition.

As a result of the analysis of the literature on the research topic, the experience of teachers of higher educational institutions and the work of teachers of secondary schools, a model of preparing future teachers for the development of the creative potential of schoolchildren is constructed.

Studying the theoretical material, the author considers it in the following sequence: the concept of "potential", "creative potential" and its development. The work shows that potential, as a general scientific term, was introduced by Aristotle, the definition was given by many researchers. They consider potential to be a latent possibility that has sufficient power to manifest under certain conditions. The author agrees that the potential includes not only the resources and reserves of the individual, but also those neoplasms that develop in the process of socialization, learning both at school and at university.

The article develops a methodology for preparing future teachers to develop the creative potential of schoolchildren.

The data of the pedagogical experiment are also presented, the essence and content of the main stages of experimental work are revealed, qualitative and quantitative processing of the results is carried out.

Keywords: preparation, future teacher, development, creative potential, schoolchildren.

ӘОЖ: 37.1

МҒТАР: 14.29.27

<https://vestnik.oqmpu.kz/kk>

ЕСТУ ҚАБІЛЕТІ БҰЗЫЛҒАН МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МҮМКІНДІКТЕРІН РОЛЬДІК-СЮЖЕТТІК ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ДАМУЫ

ОРЫНБАЕВА А.Б. - Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті, «Мектепке дейінгі және арнайы педагогика» кафедрасының магистранты, Шымкент, Қазақстан,

ORCID- <https://orcid.org/0000-0002-2355-1919> e-mail: Assel.batyr21@mail.ru

БОРАНБАЕВА А.Р. - Ғылыми жетекші, философия докторы (PhD), доцент м.а., Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті, «Мектепке дейінгі және арнайы педагогика» кафедрасы, Шымкент, Қазақстан,

ORCID- <https://orcid.org/0000-0001-6256-6999> e-mail: Aktolkyn81@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада мектеп жасына дейінгі есту қабілеті бұзылған және естімейтін балалардың ойын әрекетінің ерекшеліктері көрсетілген, дамуы қалыпты балалар мен есту қабілеті бұзылған және мүлде естімейтін балалардың ойын әрекеті салыстырылып, негізгі ерекшеліктеріне байланысты ойын әрекетін